

Hemvändarens möjligheter och nackdelar

Jag har pluggat konst utomlands och just flyttat hem till Sverige? Hur kommer man "in" i konstvärlden igen, i sitt hemland?

Hej Johanna,

Jag har själv relativt nyligen kommit tillbaka till Sverige efter att ha studerat utomlands och även jag har känt viss vanda inför att lämna det nätverk som jag spenderat fyra år med att bygga upp. Just lämna är kanske fel ord. Självklart underhåller jag mina konstnärskontakter, men det kräver en betydligt större ansträngning än om jag vore på plats.

Jag har i anslutning till en tidigare insänd fråga diskuterat betydelsen av att aktivt arbeta med det konstnärliga nätverket. Som konstnär är det avgörande för din framgång. Det är i regel på konstskolor som du får din första chans att bygga upp ditt nätverk och de kontakter du knyter under din utbildning – med andra studenter likväl som handledare och professorer – kan följa dig livet ut. Det gäller därför att du ser till att din tid utomlands ger mesta möjliga utdelning.

Det jag själv såg till att göra då jag visste att jag var på hemväg var att fixa en utställning att arbeta emot i Sverige. Det kan så klart vara enklare sagt än gjort, men eftersträva här inte de stora konsthallarna utan nisch in dig. Presentera dig som en hemvändare som utbildats internationellt och har något intressant att dela med dig av. Du har något exotiskt att komma med och tveka inte att vända dig till din hemkommun för utställningsmöjligheter. Med rätt presentationsmaterial kan du framstå som det förlorade barnet som äntligen hittat hem och med nyvunnen stjärnstatus därtill.

Se även till att återknyta banden med de konstnärer du troligtvis känner i Sverige. Det jag själv upptäckte efter min hemkomst är att svenska konstnärer som befinner sig i min karriärposition har en helt annan inställning till konstnärskapet än vad jag vant mig vid utomlands. Nu utbildade jag mig i USA där karriären, som många vet, betyder allt. Till skillnad från den svenska konststudenten, som kan sova sig igenom fem år av utbildning, så är kraven betydligt högre på amerikanska skolor. Studenterna betalar, drar på sig stora skulder och vill även få utdelning. Väl tillbaka i Sverige har jag upptäckt hur mycket jag faktiskt påverkats av mina amerikanska konstnärskollegor. Att så markant uppleva den svenska klagofyllda viljelösheten har varit frustrerande och jag bekämpar den med all den viljestyrka jag lyckas uppbåda. Nog finns det vissa ljusglimtar där handlingskraften lyser igenom, så som de konstnärsdrivna gallerierna. Här har inställningen delvis förändrats. Men exempel på dessa strimor av energi är fortfarande skrämmande få. Vill du själv komma vidare och behålla en hög ambitionsnivå så se till att omge dig med konstnärer som äger de egenskaper du själv eftersträvar. Det betyder allt för den egna drivkraften. Så leta och var inte rädd för att dra i de långsökta kontakttrådarna – en vän till en vän är nog så nära och ska inte förkastas. Drivna människor ser din drivkraft och förhoppningsvis upplever de ditt oväntade kontaktsökande som någonting positivt.

Glöm inte heller att underhålla kontakten med inspirerande konstnärskollegor från din studietid utomlands. Själv löste jag detta genom att påbörja ett större samarbetsprojekt med en konstnär jag utbildades med. På så vis dubblar vi oddsen att få ställa ut projektet. Han fokuserar på den amerikanske marknaden medan jag kollar in svenska möjligheter. Det gäller att på alla sätt inse hur du ska kunna dra nytta av din studietid utomlands.

Konstnären Elisabeth Westerlund ställde 2005 ut på Moderna Museet och har även haft soloutställningar på Galleri Lars Bohman och Galleri Roger Björkholmen i Stockholm. Sin svenska utbildning fick hon på Birkagårdens Folkhögskola och därefter utbildade hon sig ett år vid Empire State College, Studio Program, i New York City. Hon for till New York redan 1989 och även om Sveriges konstliv expanderat betydligt sedan dess, så medger hon att en del saker är sig lika. 1993 var hon tillbaka i Sverige och nog stötte hon på vissa svårigheter i början:

"Mina gamla klasskamrater från Birkagårdens konstlinje hade skingrats och flera hade börjat på landets olika konsthögskolor. Som tur var hade jag behållit kontakten med ett par personer från mina förberedande konstskolor och tackade ja när de ville dra in mig i allt som de byggt upp i min frånvaro. Sen skrev jag brev och skickade bilder + utställningsidé till några konsthallar ute i landet som folk sa visade bra saker. Det fanns ju inga högskolerelaterade sammanhang där jag kunde visa upp mig.

Jag var så inriktad på att förstå hur Stockholms konstliv fungerade, att jag hade varit borta och måste ta igen saker, att jag till en början inte förstod att för en del personer var just det intressant: att jag INTE gått Mejan och kanske varit med om andra saker istället, gjorde en annan slags konst osv. Så mitt råd är att försöka blanda studietiden utomlands med Sverige. Kanske bjuda in konstnärer från studieorten till Sverige i projekt, utställningar osv. Finns ju pengar hos Iaspis att söka för just det. Eller tipsa svenska institutioner och kollegor om saker från studieorten, man är ju lite av en expert på platsen man just tillbringat flera år på. Man ska kort och gott tänka på allt det man kan bidra med på sin hemort/i Sverige med sina utländska kontakter och erfarenheter. Det kan vara guld värt, också för dina konstnärskontakter utomlands".

Precis som Elisabeth Westerlund skriver så kan en genomarbetad ansökan om Iaspis-stöd till internationellt kulturutbyte helt klart vara värt din möda. Du har troligtvis skapat starka internationella band vid det här laget och det är något som du absolut ska lyfta fram. Det visar på trovärdighet och genomförbarhet. Du kan här söka stöd för att arbeta, studera eller ställa ut utomlands. Men det jag kan tycka passar dig extra bra Johanna, är att söka stöd för att bjuda in utländska konstnärer till Sverige. På så vis öppnar du upp för möjligheter både för dina utländska och svenska kontakter – vilket i sin tur leder till en större entusiasm för att någon av dessa ska inkludera dig i framtiden. Det kan låta som om jag uppmuntrar dig till att bli en karriärstjärna. Det är helt rätt. Jag tror att det behövs för att ha en chans i det seriösa konstlivet.

Sigrid Sandström tog sin kandidatexamen vid Academie Minerva och sin magister vid Yale University School of Art i New Haven Connecticut. Numera är hon framgångsrik nationellt liksom internationellt och innehar en professorstjänst vid Kungliga Konsthögskolan. Jag kontaktade även henne för att se om hon hade några praktiska tips. Hon belyser framförallt vikten av att du omger dig med andra konstnärer för att undvika isolation, "att gå på de evenemang/ seminarier/utställningar osv som relaterar till ens arbetsområde är väl ett bra första steg. Om man är en konstnär som har en ateljé så kan det vara bra att se till att man hyr en ateljé i en ateljéförening tillsammans med andra konstnärer. Om man känner sig isolerad kan man ta en kurs på någon av konstskolorna eller universiteten i ett ämne man vill fördjupa sig i. Det kan vara ett sätt att lära sig något nytt och samtidigt träffa folk inom samma intresseområde." Som du förstår närmar sig Sigrid Sandström din fråga från ett mindre karriärsinriktat perspektiv, vilket kanske inte är så dumt ändå. En liknande kommentar kommer från Sara Arrhenius på Bonniers Konsthall: "Jag tror svaret är ganska enkelt. Intressera dig för och ta del i den svenska konstscenen. Gå på utställningar, följ programmet på gallerier, konsthallar och museet. Kontakta institutioner, curatorer och konstnärer vars arbete intresserar dig. Läs tidskrifter, lyssna på föreläsningar och seminarier och andra konsthändelser. Snart kommer du vara en del i den lokala konstscenen".

Jag hoppas att detta svar ska vara dig till användning.

Lycka till,

Ida